Αθήνα, 19 Μαΐου 2022

Δελτίο τύπου

Γυναίκες στην έρευνα στη διάρκεια της πανδημίας

Το Εργαστήριο Σπουδών Φύλου του Παντείου Πανεπιστημίου διοργάνωσε τον Απρίλιο **δύο διαδικτυακές εκδηλώσεις** σχετικά με τις γυναίκες στην έρευνα στη διάρκεια της πανδημίας στο πλαίσιο του έργου ***ProGender****: A Digital Hub on Gender, the Covid-19 Crisis and its Aftermath.*

Στις 6 Απριλίου 2022 πραγματοποιήθηκε η διαδικτυακή διάλεξη, με τίτλο **«'All the single ladies' as the ideal academic during times of COVID-19?»**. Τη διάλεξη έδωσε η **Ea Høg Utoft**, Μεταδιδακτορική ερευνήτρια στο Danish Centre for Studies in Research and Research Policy (CFA), Τμήμα Πολιτικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Aarhus. Η ομιλήτρια αναφέρθηκε στις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι εργαζόμενες γυναίκες, λόγω της μετατόπισης της εργασίας από το περιβάλλον ενός γραφείου το σπίτι και της επιβάρυνσης πρόσθετων ασχολιών φροντίδας, οι οποίες κατέληξαν σε μειονέκτημα σταδιοδρομίας και σωρευτικές, μεγάλης κλίμακας ανισότητες μεταξύ των φύλων. Παράλληλα αναφέρθηκε και στις δυσκολίες ατόμων, όπως η ίδια, χωρίς ευθύνες φροντίδας άλλων μελών (παιδιών και ευάλωτων ατόμων), όπου όμως κλήθηκαν να αντιμετωπίσουν άλλου είδους πιέσεις όπως μια επιβεβλημένη παραγωγικότητα. Παρουσίασε μια αυτό εθνογραφική μελέτη, στην οποία αναλύει τις εμπειρίες της σχετικά με την εργασία από το σπίτι, εστιάζοντας σε τέσσερις πτυχές:

1. Στην ακαδημαϊκή παραγωγικότητα, ως προϋπόθεση του νεοφιλελεύθερου πανεπιστημίου, η οποία στην περίοδο του υποχρεωτικού εγκλεισμού μετατράπηκε σε «τοξική» παραγωγικότητα.
2. Στην έλλειψη ισορροπίας μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής, καθώς οι ώρες εργασίας ήταν ακαθόριστες και κυρίευσαν το σπίτι, μετατρέποντάς σε γραφείο.
3. Στην/στον ιδανική/ό ακαδημαϊκό που δείχνει πλήρη αφοσίωση στην εργασία και την έρευνα χωρίς άλλες δεσμεύσεις, παραβλέποντας ότι μπορεί να υπάρχουν περισσότερα στη ζωή από την εργασία και την οικογένεια.
4. Στο υπερβάλλον άγχος και στρες, που κατέδειξε ότι τελικά δεν ήταν ιδανικές οι συνθήκες εργασίας σε κατάσταση αποκλεισμού, για αύξηση της παραγωγικότητας

Εργαστήριο Σπουδών Φύλου: Λ. Συγγρού 136, Αθήνα 17671, Τηλ. 2109201516
www.genderstudies.panteion.gr www.facebook.com/genderpanteion

Η δεύτερη εκδήλωση ήταν η δημόσια συζήτηση με τίτλο **«Γυναίκες στην Έρευνα στη διάρκεια της πανδημίας»**, πραγματοποιήθηκε στις **28 Απριλίου 2022.** Στη συζήτηση συμμετείχαν:

Η **Ιωάννα Τσίγκανου** (Διευθύντρια Ερευνών, Ινστιτούτου Πολιτικών Ερευνών Εθνικό Κέντρο Κοινωνικών Ερευνών) η οποία αναφέρθηκε στις επιπτώσεις της πανδημίας και του εγκλεισμού στις γυναίκες ερευνήτριες των κοινωνικών επιστημών. Στη διάρκεια της πανδημίας οι κοινωνικές και οι επαγγελματικές λειτουργίες αποστράφηκαν τον κοινωνικό περίγυρο και περιορίστηκαν σε λειτουργίες στο εσωτερικό του νοικοκυριού. Τα άτομα βρέθηκαν περιορισμένα για μεγάλο διάστημα και η προσλαμβάνουσα αντίληψη του κοινωνικού προέκυπτε μέσα στο κοινωνικό ομοίωμά του, δηλαδή μέσω της εκτεταμένης και κατευθυνόμενης αναπαράστασης των ΜΜΕ. Η κοινωνική έρευνα από έρευνα ζώσα χωρίς αποκλεισμούς, αντικαταστάθηκε με διαδικτυακές συνεντεύξεις που θέτουν ερωτήματα ως προς την αξιοπιστία της έρευνας. Οι κοινωνικές επιστημόνισσες, λόγω των περιορισμών, δεν μπόρεσαν να παρέμβουν για την επίλυση των κοινωνικών αδιεξόδων παρά μόνο ετεροχρονισμένα.

Η **Μαρία Κλάπα** (Επικεφαλής του Εργαστηρίου Μεταβολικής Μηχανικής και Βιολογίας Συστημάτων, Ινστιτούτο Επιστημών Χημικής Μηχανικής- Ίδρυμα Τεχνολογίας και Έρευνας (ΙΕΧΜΗ- ΙΤΕ) και Πρόεδρος του Δικτύου των Επιτροπών Ισότητας των Φύλων του Ιδρύματος Τεχνολογίας και Έρευνας). Η ομιλήτρια τόνισε τη δυσκολία που βίωσαν επιστημόνισσες και ερευνήτριες που διεξάγουν πειράματα και υπό άλλες συνθήκες θα ήταν αυτοπροσώπως στο εργαστήριο. Με δεδομένο ότι δεν μπορούσαν να εργαστούν με τηλεργασία, υπήρξε ανάγκη διακοπής των εργασιών τους ιδίως τους πρώτους μήνες της πανδημίας, γεγονός που αύξησε το φόρτο εργασίας στη συνέχεια. Τα παραδοτέα ασκούσαν πίεση στους ερευνητές και στους επικεφαλής των εργαστηρίων, οι οποίοι έπρεπε να επιλύσουν λειτουργικά ζητήματα, λαμβάνοντας υπόψιν τα μέτρα ασφαλείας και τις ανάγκες των γονέων (κυρίως μητέρων και ερευνητών που ανήκουν σε ευπαθείς ομάδες). Επίσης οι χρόνοι παράδοσης των φοιτητικών εργασιών μετατοπίστηκαν, χάθηκε η προσωπική επαφή, όμως ασκήθηκε πίεση στην παράδοση των εργασιών. Αναδείχθηκε το πρόβλημα των έμφυλων ρόλων στην κατανομή φροντίδας, η μεγάλη ψυχολογική πίεση και η μειωμένη παραγωγικότητα. Ιδιαίτερος φόρτος εργασίας παρουσιάστηκε σε γυναίκες ερευνήτριες λόγω ανισορροπίας επαγγελματικής και προσωπικής ζωής και υπήρξε σαφής μείωση σε προτάσεις και προγράμματα κυρίως από τις γυναίκες επιστημόνισσες.

Η **Έφη Τριτοπούλου** (Δρ. Χημικός Μηχανικός, Πρόεδρος της Ένωσης Διπλωματούχων Ελληνίδων Μηχανικών) η οποία αναφέρθηκε στην έλλειψη της ανθρώπινης επαφής και στις διαστάσεις κοινωνικότητας στον εργασιακό χώρο. Συνηγορώντας με τις προηγούμενες ομιλήτριες, τόνισε την αδυναμία συνδυασμού εργασίας και έρευνας με την οικογένεια, ειδικά σε γυναίκες που είχαν αναλάβει ρόλους φροντίδας. Κατά του διάρκεια του υποχρεωτικού εγκλεισμού, προκλήθηκε σύγχυση στις γυναίκες και μείωση της αποδοτικότητας, δεν υπήρχε η απαιτούμενο αφοσίωση και συγκέντρωση. Τα εργαστήρια ήταν ανέφικτο να ολοκληρωθούν διαδικτυακά και παρατηρήθηκε ότι δεν υπήρχαν κανόνες

Εργαστήριο Σπουδών Φύλου: Λ. Συγγρού 136, Αθήνα 17671, Τηλ. 2109201516
www.genderstudies.panteion.gr www.facebook.com/genderpanteion

επικοινωνίας μέσω του διαδικτύου. Σε νέα έργα η διαδικτυακή επικοινωνία έγινε πιο εύκολα μεταξύ ανθρώπων που γνωρίζονταν παρά με καινούργιους εταίρους. Η έλλειψη κανόνων επικοινωνίας μέσω διαδικτυακών συναντήσεων, δυσκόλεψε την επικοινωνία. Η ανθρώπινη επαφή που θα μπορούσε να επιφέρει τη συνοχή της ομάδας και ενδεχομένως μεγαλύτερη αποδοτικότητα, χάθηκε μαζί με την έννοια του ωραρίου εργασίας επίσης. Τέλος, η πανδημία ματαίωσε τα συνέδρια και τις ημερίδες με φυσική παρουσία, και έτσι χάθηκε ένα κομμάτι της κοινωνικότητας αλλά και της δικτύωσης που είναι απαραίτητη για την ανάπτυξη των συνεργασιών.

Η **Ναταλία Αυλώνα** (Νομικός, Ερευνήτρια και Υπ. Διδακτόρισσα στο Τμήμα Επιστήμης Υπολογιστών του Πανεπιστημίου της Κοπεγχάγης) η οποία ανέφερε ότι η πανδημία ανέδειξε την κρίση της οικονομίας φροντίδας, μεγεθύνοντας τα προβλήματα των ευάλωτων πληθυσμών. Οι επιπτώσεις της πανδημίας όξυναν τις υπάρχουσες ανισότητες και οι μεταπανδημικές επιπτώσεις φαίνεται ότι θα πλήξουν τις θηλυκότητες και τις ευάλωτες ομάδες δυσανάλογα. Επισήμανε την έμφυλη εργασιακή επισφάλεια στα πανεπιστήμια, μέσω δυο μορφών. Η πρώτη μορφή επισφάλειας αφορά την ίδια την έρευνα, είναι η εργασιακά προερχόμενη επισφάλεια, που προκύπτει από τη φύση της ερευνητικής εργασίας, και η δεύτερη είναι η επισφάλεια που προέρχεται από την εργασία φροντίδας μέσα στην ερευνητική εργασία, δηλαδή αφορά την εργασία φροντίδας η οποία μεταφράζεται σε καθήκοντα εξυπηρέτησης και διοικητικές εργασίες εντός του πανεπιστημίου, τα οποία είναι έμφυλα φορτισμένα.

Παρατήρησε ότι τα άρθρα που κατατέθηκαν από γυναίκες μειώθηκαν. Ο Δείκτης ερευνητικής παραγωγικότητας των ερευνητικών εκθέσεων που κατατέθηκαν δεν αντανακλούν όλη την εργασιακή και προσωπική πραγματικότητα των γυναικών ερευνητριών. Το βάρος της εργασίας φροντίδας που επωμίστηκαν οι γυναίκες και οι συνέπειες που είχε η πανδημία στην ψυχική τους υγεία, είναι στοιχεία που δεν μπορούν να αποτυπωθούν με μετρίσιμο τρόπο. Το πλήγμα της πανδημίας οφείλεται σε υπάρχουσες συστημικές ανισότητες, και το ερώτημα που τίθεται είναι πώς μπορούν να καταγραφούν και αν οι μέθοδοι που υπάρχουν είναι αρκετοί.

Η **Σίσσυ Τσαβδάρα** (Υπ. Διδακτόρισσα στο Πάντειο Πανεπιστήμιο, Μέλος του Πανελλαδικού Σωματείου Εργαζομένων στην Έρευνα και την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση), αναφέρθηκε στις επιπτώσεις της πανδημίας και του εγκλεισμού στη ζωή των νέων ερευνητριών και υποψήφιων διδακτορισσών. Εκκινώντας από την έρευνα των Research Critique (RC), παρουσίασε την αποτύπωση της επίδρασης της καραντίνας στην εργασιακή πραγματικότητα των συμβασιούχων ερευνητριών. Αναφέρθηκε στην επισφάλεια των συμβάσεων εργασίας, κατ' επέκταση των μισθών και των συνθηκών ασφάλισης, στην νέα συνθήκη προσαρμογής με την τηλεργασία, στον διαχωρισμό του εργασιακού και ελεύθερου χρόνου, στην απορύθμιση του εργασιακού ωραρίου, στην ανάληψη πολλαπλών ευθυνών που αποσταθεροποίησαν τις ώρες εργασίας και διαβίωσης και τέλος στην άμεση επίδραση που είχε στον ψυχισμό των ερευνητριών με αποτέλεσμα τη μειωμένη συγκέντρωση και παραγωγικότητα. Σε όλο αυτό το πιεστικό πλαίσιο δεν υπήρχε θεσμική

Εργαστήριο Σπουδών Φύλου: Λ. Συγγρού 136, Αθήνα 17671, Τηλ. 2109201516
www.genderstudies.panteion.gr www.facebook.com/genderpanteion

στήριξη, ωστόσο παρατηρήθηκε μια μαζική προσχώρηση στο Σωματείο Εργαζομένων στην Έρευνα και την Τριτοβάθμια Εκπαίδευση, λόγω της ανάγκης των νέων ερευνητριών να βιώσουν το αίσθημα του «συνανήκειν».

Στη συζήτηση που ακολούθησε οι ομιλήτριες απάντησαν σε συγκεκριμένα ερωτήματα αναφορικά με την μεταπανδημική εποχή και τις αλλαγές που πρέπει να συντελεστούν, λαμβάνοντας υπόψιν το φύλο. Η **Ιωάννα Τσίγκανου** ανέφερε ότι προτεραιότητα θα πρέπει να δοθεί στην εργασία και στη θεσμική κατοχύρωση των εργαζομένων στην έρευνα. Η **Μαρία Κλάπα** ανέφερε ότι μέσω του δικτύου και της ανταλλαγής καλών πρακτικών, της ανάπτυξης συνεργασιών και της δημιουργίας ομάδων εργασίας, μπορούν να προτείνουν προτυποποιημένους δείκτες για την επίδραση της πανδημίας στην έρευνα. Η **Έφη Τριτοπούλου** τόνισε πως η τηλεργασία είναι μια καλή πρακτική και ένα εργαλείο που μεταγενέστερα θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί για τη διευκόλυνση των εργαζομένων, αλλά όχι καταναγκαστικά. Η **Ναταλία Αυλώνα** αναφορικά με την αποτίμηση των επιστημονικών δεικτών πρότεινε τη δημιουργία διεπιστημονικών ομάδων συνδυαστικά με ερευνήτριες ανθρωπιστικών και θετικών επιστημών για να δημιουργήσουν έναν πιο συμπεριληπτικό τρόπο καταγραφής. Τέλος η **Σίσσυ Τσαβδάρα** αφορμόμενη από τα προβλήματα των συμβασιούχων, και πως θα μπορούσαν να μετριαστούν οι πολλαπλές ταχύτητες των εργαζομένων, ανέφερε την καταγραφή και την χαρτογράφηση των όρων εργασίας των ερευνητριών και τη συζήτηση με θεσμικούς φορείς.

Τα βίντεο των εκδηλώσεων βρίσκονται αναρτημένα στο Facebook **@ProGenderproject** αλλά και στην ιστοσελίδα του έργου **https://progender.panteion.gr/video/**.

ProGender: A Digital Hub on Gender, the Covid-19 Crisis and its Aftermath, is funded by the Bilateral Fund of the European Economic Area (EEA) Financial Mechanism 2014-2021 (EEA Grants 2014-2021). In the ProGender project the Centre for Gender Studies of Panteion University cooperates with the RIKK- Institute for Gender, Equality and Difference of University of Iceland and the Center for Gender Research of Norwegian University of Science and Technology (NTNU). In Greece, the Centre of Gender Studies collaborates with the AMKE Research and Education Collective (REC) and the Social Cooperative Enterprise KOINSEP STIN PRIZA.